

Bruselj, 1. junij 2016
(OR. en)

9641/16

EDUC 218
JEUN 42
AUDIO 73
SOC 364

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	generalni sekretariat Sveta
Datum:	30. maj 2016
Prejemnik:	delegacije
Št. predh. dok.:	9068/16 EDUC 147 JEUN 37 AUDIO 63 SOC 265
Zadeva:	Razvoj medijske pismenosti in kritičnega razmišljanja z izobraževanjem in usposabljanjem – sklepi Sveta (30. maj 2016)

V prilogi vam pošiljamo sklepe Sveta o razvoju medijske pismenosti in kritičnega razmišljanja z izobraževanjem in usposabljanjem, ki jih je Svet sprejel na 3471. zasedanju 30. in 31. maja 2016.

Sklepi Sveta

o

razvoju medijske pismenosti in kritičnega razmišljanja z izobraževanjem in usposabljanjem

SVET EVROPSKE UNIJE –

OPOZARJAJOČ NA:

- člen 2 Pogodbe o Evropski uniji, v katerem je določeno, da Unija temelji na vrednotah, ki zagotavljajo spoštovanje človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države in človekovih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin;

UPOŠTEVAJOČ:

- pariško deklaracijo, sprejeto 17. marca 2015¹, v kateri je poudarjeno, kako pomembno je pri otrocih in mladih *izboljšati sposobnost kritičnega razmišljanja in dobre presoje, da bi lahko – zlasti v kontekstu interneta in družbenih medijev – dojemali resničnost, razlikovali med dejstvi in mnenji, prepoznali propagando ter se uprli vsem oblikam indoktrinacije in sovražnega govora;*

¹ Deklaracija o spodbujanju državljanstva in skupnih vrednot svobode, strpnosti in nediskriminacije z izobraževanjem, Pariz, 17. marec 2015.

- skupno poročilo ET 2020 z dne 15. decembra 2015², v katerem je nadaljnje ukrepanje na podlagi pariške deklaracije opredeljeno kot ključna prednostna naloga v novem delovnem obdobju (2015–2020), izvajali pa naj bi ga bi s *skupno analizo, medsebojnim učenjem, srečanji ter razširjanjem dobrih praks in konkretnih ukrepov, ki jih je treba ustrezno financirati*;
- Resolucijo Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, z dne 24. februarja 2016 o spodbujanju socialno-ekonomskega razvoja in vključenosti v Evropski uniji z izobraževanjem³, ki vključuje *zavezo za izboljšanje digitalne in medijske pismenosti mladih ter njihove sposobnosti kritičnega razmišljanja, pa tudi njihovih socialnih spretnosti in državljskih kompetenc*;

TER GLEDE NA:

- Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje⁴, v katerem so med ključnimi kompetencami, ki bi jih morali pridobiti vsi državljani, navedene tudi: „*digitalna kompetenca*“, ki zahteva *kritičen in premišljen odnos do dosegljivih informacij in odgovorno uporabo interaktivnih medijev*; „*socialna in državljska kompetenca*“, ki vključujeta sposobnost razumevanja različnih pogledov in pripravljenost za spoštovanje vrednot drugih; in kompetenca „*kulturna zavest in izražanje*“, ki vključuje *občutek identitete kot osnovo za odprt odnos in spoštovanje do različnosti*;

² UL C 417, 15.12.2015, str. 25–35.

³ UL C 105, 19.3.2016, str. 1–4.

⁴ UL L 394, 30.12.2006, str. 10–18.

- Sklepe Sveta iz novembra 2012 o evropski strategiji za boljši internet za otroke⁵, v katerih je poudarjeno, da *imajo izobraževalni sektor in starši pomembno vlogo, ko otrokom pomagajo pri koristni in ustvarjalni uporabi interneta ter prepoznavanju nevarnosti na internetu in odzivanju nanje, pa tudi, da je treba podpirati in usposablјati učitelje in starše, da bodo lahko sledili ne le hitrim in nepredvidljivim spremembam v virtualnem življenju otrok, temveč tudi nenehno spreminjajočim se novim tehnologijam*;
- Sporočilo Komisije iz januarja 2014 o preprečevanju radikalizacije, ki vodi v terorizem in nasilni ekstremizem⁶, v katerem sta med najpomembnejšimi ukrepi za preprečevanje radikalizacije izpostavljena *tesnejše sodelovanje s civilno družbo in zasebnim sektorjem, da bi obravnavali izzive na spletu ter intenzivneje spodbujali mlade h kritičnemu opredeljevanju do ekstremističnih sporočil*;
- Sklepe Sveta iz novembra 2014 o evropski avdiovizualni politiki v digitalni dobi⁷, v katerih so Komisija in države članice pozvane, naj *spodbujajo dobre prakse in raziskave v zvezi z vključevanjem medijske pismenosti v formalno izobraževanje in usposablјanje ter neformalno in priložnostno učenje*;

⁵ UL C 393, 19.12.2012, str. 11–14.

⁶ Dok. 5451/14.

⁷ UL C 433, 3.12.2014, str. 2–5.

- Sklepi Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o vlogi mladinskega sektorja v okviru celostnega in medsektorskega pristopa k preprečevanju nasilne radikalizacije in boju proti tej radikalizaciji, v katerih so države članice in Komisija pozvane, naj mlade podpirajo pri *boju proti ekstremističnim vplivom na internetu in v družbenih medijih* ter jim pomagajo, *da razvijajo kritično razmišljanje ter ustrezno znanje, spretnosti in kompetence za razumevanje različnih virov in namenov, ki se skrivajo za posredovanimi informacijami, vključno s propagando in sovražnim govorom*⁸ –

MENI, DA:

ponujajo internet in zlasti družbeni mediji doslej najboljše in skoraj brezmejne možnosti za izmenjavo znanja in idej. Z zagotavljanjem takojšnjega dostopa do velikih količin informacij in širokega nabora virov lahko imajo pomemben vpliv na mnenja, odnose in prepričanja. Ponujajo tudi platformo, na kateri lahko vsi sami ustvarjajo, izmenjujejo in objavljajo vsebine, s čimer prispevajo k razkrivanju nadarjenosti, spodbujanju kreativnosti in inovativnosti;

je za današnji svet značilen enostaven in stalen dostop do spleta, na katerem preživijo ljudje, zlasti mladi, vse več časa⁹. Virtualne skupnosti in stiki – zlasti prek družbenih medijev in storitev takojšnjega sporočanja – postajajo vse pomembnejši;

⁸ Dok. 9640/16.

⁹ Več kot polovica Evropejcev uporablja družabna omrežja, večina teh uporabnikov so mladi. Družbene medije uporablja 84 % Evropejcev, mlajših od 30 let, ta delež pa je vse bližje 100 %, čim nižja je starostna skupina.

UPOŠTEVAJOČ NAVEDENO SE ZAVEDA TUDI, DA:

je vse bolj pomembna medijska pismenost – tj. skupek vseh tehničnih, kognitivnih, socialnih, državljskih in kreativnih sposobnosti, ki nam omogočajo dostop do vseh oblik medijev¹⁰, tradicionalnih in novih, ter kritično razumevanje teh medijev in interakcijo z njimi. Tesno je povezana z dejavno udeležbo v demokratičnem življenju, državljanstvom ter sposobnostjo kritične in neodvisne presoje in razmisleka o lastnih dejanjih, tako da lahko krepi odpornost mladih do ekstremističnih sporočil in dezinformacij;

digitalna kompetenca, ki vključuje suvereno, ustvarjalno in kritično uporabo informacijske in komunikacijske tehnologije, je ključen del medijske pismenosti. Zaradi nizke ravni digitalne kompetence je lahko oseba v slabšem položaju kot druge, ne samo na trgu dela, kjer je za skoraj vsa delovna mesta potrebna določena raven digitalne kompetence, temveč tudi v širši družbi. Tako obstaja jasna povezava med povečanjem digitalne kompetence ter prizadevanji za ustvarjanje bolj vključujočih in povezanih družb;

medijska pismenost – v povezavi s splošno pismenostjo in komunikacijskimi spretnostmi – zajema tudi druge ključne kompetence, zlasti *socialno in državljsko kompetenco*, ki so jasno povezane s kritičnim razmišljanjem, saj zagotavljajo, da lahko ljudje cenijo raznovrstnost ter spoštujejo mnenja in vrednote drugih, pa tudi *kulturno zavest in izražanje*, ki temeljita na sposobnosti, da lasten način izražanja stališč primerjamo z načinom drugih, tudi tistih, ki imajo drugačno kulturno ozadje;

¹⁰ Te sposobnosti nam omogočajo, da kritično razmišljamo, medtem ko sodelujemo v gospodarskem, socialnem in kulturnem življenju družbe ter prevzemamo dejavno vlogo v demokratičnem procesu. Ta koncept zadeva različne medije (televizijo, video, radio, tisk) in kanale za posredovanje vsebin (tradicionalne, splet, družbene medije) in je pomemben za ljudi vseh starosti.

PRIZNAVA, DA:

čeprav je digitalna kompetenca vse bolj nepogrešljiva, pa zaskrbljujoče veliko število ljudi še vedno nima osnovne ravni te kompetence¹¹, kar povzroča, da jih ogrožata brezposelnost in socialna izključenost. To lahko prispeva k ustvarjanju „digitalnega razkoraka“, ki lahko privede do socialnih in ekonomskih neenakosti, kar je očiten izziv za naše sisteme izobraževanja in usposabljanja;

internet in družbeni mediji sicer zagotavljajo številne koristi in priložnosti, obenem pa predstavljajo morebitna tveganja in nevarnosti, predvsem z omogočanjem dostopa do spletnih vsebin, ki so neustrezne ali celo škodljive za otroke in mladino, vključno s sovražnim govorom in vsebinami, ki spodbujajo nasilje. Drugi nezaželeni pojavi so med drugim spletno navezovanje stikov z namenom spolne zlorabe in kibernetško ustrahovanje, ki lahko močno ogrozijo dobrobit in razvoj otrok ter negativno vplivajo na njihov učni uspeh;

nedavni teroristični napadi v Evropi in drugi primeri nasilnega ekstremizma vzbujajo posebne pomisleke glede izjemnih možnosti, ki jih internet in družbeni mediji ponujajo ekstremističnim skupinam vseh vrst, da neovirano širijo sovraštvo in sporočila, ki spodbujajo nasilje, ter med nezadovoljno mladino najdejo svoje občinstvo. Radikalizacija, ki vodi v nasilje, pogosto presega nacionalne razsežnosti, pri čemer mreže skrajnežev vzpostavljajo stike z ranljivimi skupinami mladih ne glede na meje. Čeprav je malo verjetno, da bi višja raven izobraženosti odpravila vse oblike nasilnega ekstremizma, pa izobraževanje in usposabljanje lahko prispevata in bi morala prispevati k preprečevanju radikalizacije;

¹¹ 40 % državljanov EU nima digitalnega znanja in spretnosti ali pa je njihovo znanje slabo, medtem ko naj bi se za okoli 90 % delovnih mest v EU zahtevala vsaj določena raven digitalnega znanja in spretnosti. Pridobitev teh znanj in spretnosti je torej že skoraj pogoj za to, da delavci postanejo in ostanejo zaposljivi.

SE STRINJA, DA:

imata izobraževanje in usposabljanje v okviru svojega splošnega poslanstva, da mlade pripravita na delovanje v družbi in na trgu dela ter jih podpirata pri samouresničevanju, pomembno vlogo pri omogočanju mladim, da postanejo medijsko pismeni in odgovorni državljani prihodnosti;

je eden ključnih elementov poslanstva izobraževanja in usposabljanja pri mladih vzbuditi temeljne vrednote, kot so opredeljene v Pogodbi o Evropski uniji, ter razvijati in ohranjati odprto in vedoželjno miselnost s sposobnostjo samostojnega in kritičnega razmišljanja, preudarnega presojanja na podlagi spoznanj, ki temeljijo na dejstvih, ter z odpornostjo in nasprotovanjem do ekstremističnih sporočil, indoktrinacije in dezinformacij;

morata izobraževanje in usposabljanje osebja, da bi ohranila svoj pomen, na vseh ravneh slediti hitremu razvoju ter učencem omogočiti kompetence – znanje, spretnosti in vedenje – in vrednote, ki so potrebne za dostop do informacij in drugih medijskih vsebin ter njihovo razumevanje, ustvarjanje in uporabo, zlasti v kontekstu interneta in družbenih medijev, in sicer na varen in odgovoren način;

so lahko zelo pomembni pristopi, ki vključujejo koncept „celostne šole“ in s tem vso šolsko skupnost ter druge zadevne deležnike, saj se učenje odgovorne uporabe interneta in družbenih omrežij pogosto dogaja zunaj razreda, tj. v neformalnih in priložnostnih okoljih;

POZIVA DRŽAVE ČLANICE, NAJ USTREZNO UPOŠTEVAJO NAČELO SUBSIDIARNOSTI
IN:

1. se zavzemajo za to, da bo v okviru izobraževanja in usposabljanja na vseh ravneh dovolj pozornosti namenjene razvijanju medijske pismenosti in kritičnega razmišljanja, tudi prek državljske in medijske vzgoje;
2. si prizadevajo za zvišanje ravni digitalne kompetence pri učencih vseh starosti z vidika vseživljenjskega učenja, saj je to pomemben pogoj za razvijanje njihove sposobnosti dejavnega udejstvovanja v demokratičnem življenju moderne družbe, pa tudi za izboljšanje možnosti za njihovo zaposlitev;
3. preučijo možnosti, da bi poleg nacionalnih okvirov in orodij uporabljale tudi evropski okvir digitalne kompetence za državljane, okvir kompetenc demokratične kulture, ki ga je pripravil Svet Evrope, in globalni okvir za ocenjevanje medijske in informacijske pismenosti, ki ga je pripravil UNESCO;
4. spodbujajo socialno varno učno okolje, spletno in nespletno, v katerem je možen odkrit pogovor o spornih vprašanjih in ohranjena svoboda govora, učitelji pa imajo možnost, da takšne pogovore sprožajo in usmerjajo;
5. podpirajo pedagoško osebje in šolske vodstvene delavce na vseh ravneh izobraževanja in usposabljanja, da z začetnim usposabljanjem in rednim poklicnim razvojem skupaj s pedagoškimi znanji in spretnostmi razvijajo lastne digitalne kompetence, ki so nujne za uporabo novih tehnologij in odprtih virov izobraževanja pri poučevanju ter za učinkovito obravnavo vprašanj v zvezi z medijsko pismenostjo in kritičnim razmišljanjem z učenci vseh starosti in iz vseh okolij;

6. sodelujejo s starši in drugimi deležniki v širši družbi, da bi zmanjšali digitalno vrzel med generacijami ter spodbujali skupno kulturo dialoga in vzajemnega razumevanja;
7. izboljšajo dialog, sodelovanje in partnerstva med sektorjem izobraževanja in usposabljanja ter medijskim sektorjem – vključno z novinarji – ter drugimi ustreznimi akterji, vključno s civilno družbo in mladinskimi organizacijami, saj je za uspešen razvoj medijske pismenosti in kritičnega razmišljanja nujen multidisciplinaren pristop, pri katerem imata pomembno vlogo neformalno in priložnostno učenje;
8. spodbujajo inovativne, ustvarjalne in participativne načine razvijanja medijske pismenosti in kritičnega razmišljanja v okviru izobraževanja in usposabljanja, na primer z raziskavami in z iskanjem možnosti, ki jih nudijo kultura in umetnost, medkulturni pristopi in šolska medijska produkcija, kot načina za širjenje odprtosti do drugih kultur in aktivnega državljanstva;

POZIVA DRŽAVE ČLANICE IN KOMISIJO, NAJ V OKVIRU SVOJIH PRISTOJNOSTI:

1. pri izvajanju strateškega okvira ET 2020 še naprej spodbujajo vzajemno učenje, tudi z zbiranjem in razširjanjem dobrih praks na področju medijske pismenosti in kritičnega razmišljanja, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti učinkovitemu vključevanju prikrajšanih učencev in tistih, ki so izpostavljeni tveganju za marginalizacijo;
2. zagotovijo usklajenost politik na ravni EU na področju medijske pismenosti, tako da se bodo dejavnosti strokovnjakov, ki se izvajajo na različnih zadevnih področjih politike, kot so izobraževanje, mladina, kultura in avdiovizualna politika, pa tudi na področju preprečevanja terorizma, medsebojno dopolnjevale, hkrati pa je treba upoštevati posebnosti sektorja izobraževanja in usposabljanja;

3. podpirajo prizadevanja za zagotavljanje možnosti pedagoškemu osebju, da pridobi znanja in spretnosti ter orodja, potrebna za učinkovito obravnavo vprašanj v zvezi z medijsko pismenostjo in kritičnim razmišljanjem z učenci vseh starosti in iz vseh okolij, med drugim z uporabo portala *School Education Gateway*, in s spodbujanjem vzajemnega učenja prek platforme *e-Twinning*;
4. še naprej sodelujejo z drugimi večstranskimi forumi, kot so Svet Evrope¹², Unesco in OECD, ter upoštevajo njihovo delo, saj ti izzivi presegajo meje in zadevajo države tako znotraj kot zunaj Evropske unije;
5. v podporo tem prizadevanjem spodbujajo uporabo možnosti financiranja, ki jih zagotavljajo vsi relevantni skladi in programi EU, zlasti Erasmus+, instrument za povezovanje Evrope, evropski strukturni in investicijski skladi, Obzorje 2020, ustvarjalna Evropa in Evropa za državljane.

¹² Zlasti v okviru strategije za pravice otrok za obdobje 2016–2021, ki jo je 2. marca 2016 sprejel Odbor ministrov in v kateri je obravnavano vprašanje varovanja in spodbujanja otrokovih pravic v digitalnem okolju.